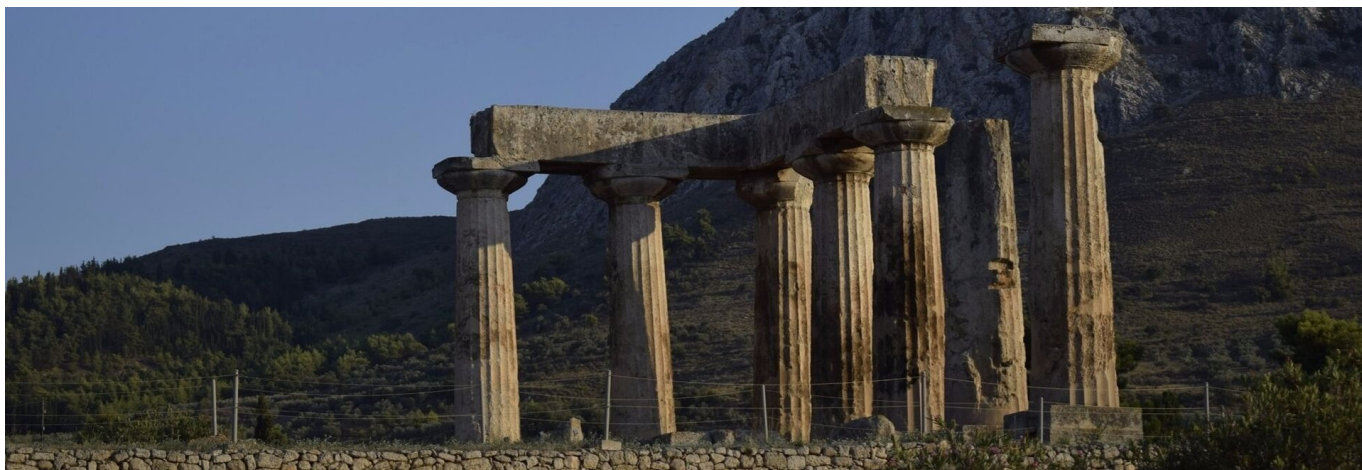

Słownik filozoficzny: eklektyzm

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Prezentacja TED](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Ciceron, *Pisma filozoficzne*, [w:] tegoż, *Rozmowy tuskulańskie*, t. 3, Warszawa 1961.

Słownik filozoficzny: eklektyzm

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Co jest prawdziwym celem filozofii? Czy nie powinna otwierać człowiekowi drogi do szczęścia i pomagać mu wytrwać na tej drodze? Czy zamiast porównywać systemy filozoficzne, nie lepiej poszukać tego, co w nich wspólne, co stanowi praktyczną filozofię życia? Taką próbę podjął eklektyzm. Rozwinął się na bazie myśli greckiej i rozkwitł w okresie rzymskim, a jego najwybitniejszym przedstawicielem był Cynceron – filozof, a także słynny mówca, polityk i jeden z najwybitniejszych autorów w dziejach światowej literatury.

Twoje cele

- Dowiesz się, jak ewoluowała grecka myśl filozoficzna w okresie hellenistycznym.
- Scharakteryzujesz eklektyzm jako kierunek filozoficzny.
- Przeanalizujesz znaczenie eklektyzmu w filozofii, sztuce i architekturze.

Przeczytaj

Poglądy

Sceptycyzm jako postawa filozoficzna, prowadząca do poznawczego paraliżu, okazał się trudny do zaakceptowania. Równocześnie żadna z koncepcji filozoficznych nie uzyskała dominującej pozycji względem pozostałych. W odpowiedzi na tę sytuację pojawiła się tendencja, w której zaczęto zwracać uwagę nie na to, co dzieli poszczególne systemy filozoficzne, tylko na to, co je łączy. Zwracano przy tym uwagę, że wszystkie trzy najważniejsze wówczas systemy filozoficzne: platonizm, arystotelizm i stoicyzm wywodzą się z nauki Sokratesa, i w istocie dotyczą tych samych kwestii.

Stąd też najważniejszą kategorią etyczną w [eklektyzmie](#) w dalszym ciągu była cnota. Cel filozofii eklektycznej polegał na wskazaniu człowiekowi drogi do szczęścia. Radykalizm stoicyzmu łagodzone poprzez dowartościowanie dóbr cielesnych. W poglądach metafizycznych elementy materialne starano się uzgodnić z duchowymi, a [idealizm](#) łączono z [realizmem](#).

Cycon

Paolo Barbotti, *Cycon podczas odkrywania grobowca Archimedes*, 1853 r.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Z czasem zaczęto łączyć poglądy greckich szkół filozoficznych w jedną całość, proces ten został zapoczątkowany już w epoce hellenistycznej. Tendencje eklektyczne pojawiły się

wśród stoików w okresie od połowy II w. do połowy I w. p.n.e. Łączono ze sobą największe systemy filozoficzne: platonizm, arystotelizm i stoicyzm. Postępowali w ten sposób filozofowie wywodzący się z Akademii: Filon z Laryssy (ok. 160–80 p.n.e.) oraz Antichos z Askalonu (ok. 140–69 p.n.e.). Do swego rozkwitu eklektyzm doszedł w czasach rzymskich. Najślawniejszym jego przedstawicielem był Marcus Tullius Cicero, czyli **Cyceron** (106–43 p.n.e.) – filozof, ale także znakomity mówca i polityk.. W swoich licznych pismach scalał ze sobą koncepcje różnych greckich szkół. Filozofią zajmował się w młodości i na starość, w wieku dojrzałym poświęcił się natomiast działalności politycznej. Dokonał przeniesienia greckiej tradycji filozoficznej na grunt rzymski, jego zasługą było też to, że przetłumaczył grecką terminologię filozoficzną na łacinę. Do najważniejszych jego dzieł zalicza się: *O państwie*, *O prawach*, *Mówca*, *Zagadnienie najwyższego dobra i zła*, *Księgi akademickie*, *Rozmowy tuskulańskie*, *O powinnościach*, *O naturze bogów*.

Cytaty Cycerona

głupiec

„Nie ma nic bardziej nieznośnego jak głupiec, któremu się powodzi”.

myślenie

mądrość

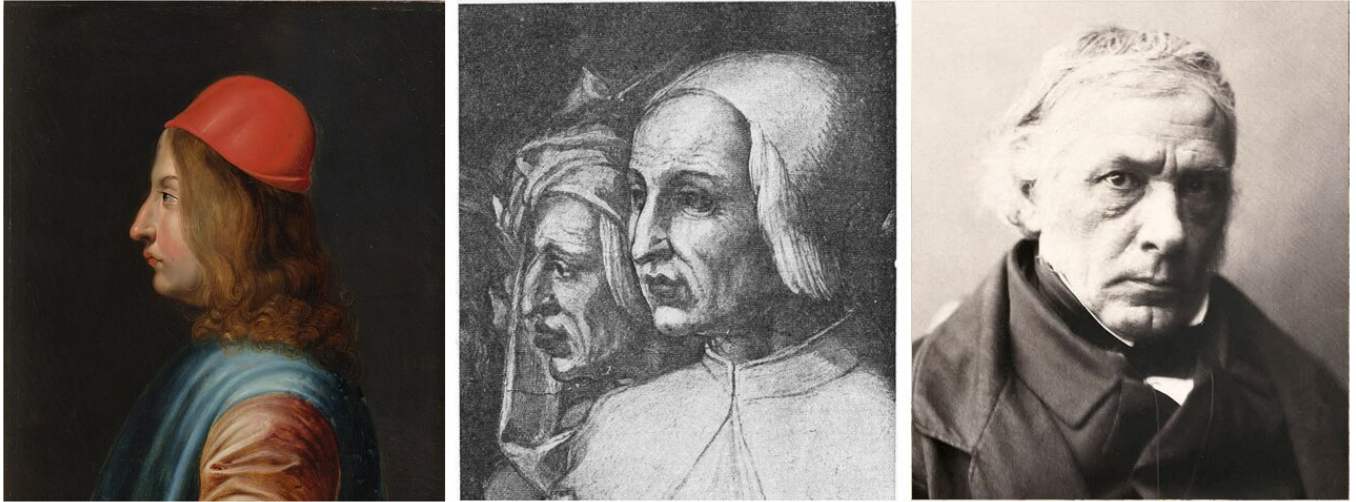
Polecenie 1

Wybierz jeden z cytatów Cycerona i wyjaśnij, jak go rozumiesz.

Wpływ i recepcja

Próba łączenia w jedną całość różnych systemów filozoficznych, którą podjęto w okresie hellenistycznym, nie była jedyną w dziejach myśli europejskiej. W epoce odrodzenia o wielkiej syntezie światopoglądowej, łączącej poglądy chrześcijańskie z antycznymi, judaistycznymi, a nawet arabskimi, myśleli ówcześni humaniści, np. [Giovanni Pico della Mirandola](#) (filolog) oraz [Marsilio Ficino](#). W wieku XIX [Victor Cousin](#) wszystkie systemy filozoficzne sprowadził do czterech podstawowych nurtów: idealizmu, sensualizmu,

sceptycyzmu i mistycyzmu. Krytyce poddał tę koncepcję [Hippolyte Taine](#), wykazując jej przypadkowy i niespójny charakter.

Od lewej: Giovanni Pico della Mirandola (autorstwa Petera Paula Rubensa), Marsilio Ficino, Victor Cousin.
Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Eklektyzm pojawiał się także w sztuce. W starożytności jego przykładem może być sztuka hellenistyczna i rzymska.

Łączenie różnych elementów treściowych i formalnych zapożyczonych z różnych okresów stało się też praktyką powszechnie stosowaną w odrodzeniu. Jej zwolennikiem był [Giorgio Vasari](#), wszechstronny włoski artysta i pierwszy historiograf historii sztuki.

W wieku XIX akademicki eklektyzm zaczęto wprowadzać programowo w sztukach plastycznych i architekturze.

W drugiej połowie XX w. gra różnego rodzaju konwencjami estetycznymi, dążenie do synkretyzmu między gatunkami i rodzajami sztuki stało się cechą konstytutywną sztuki [postmodernistycznej](#).

Face House w Nakagyo-ku, Kyoto.
Jakie elementy eklektyczne dostrzegasz w tym postmodernistycznym budynku?
Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Słownik

eklektyzm

(gr. *eklektikós* – wybierający) w starożytnej filozofii próba łączenia platonizmu, arystotelizmu i stoicyzmu; termin *eklektyzm* wprowadził Diogenes Laertios

idealizm

(gr. *idein* – widzieć) stanowisko filozoficzne wyrażające przekonanie o rzeczywistym istnieniu niematerialnych, abstrakcyjnych, inteligibilnych idei; może występować w różnych formach i być różnicowany; możemy np. wyróżnić idealizm umiarkowany, który zakłada, że poza ideami istnieje lub może istnieć materia, oraz idealizm rygorystyczny, w myśl którego żadna materia nie istnieje; czasem idealizm bywa przeciwstawiany materializmowi, a więc przekonaniu, że istnieje tylko materia i nie ma żadnych bytów abstrakcyjnych

realizm

(łac. *realis* – rzeczywisty) pogląd głoszący, że rzeczywistość przedstawiająca się zmysłom jest prawdziwa

postmodernizm

(łac. *post* – po + fr. *moderne* – nowoczesność) nurt w sztuce, literaturze i filozofii końca XX w., stanowiący krytykę nowoczesnej cywilizacji opartej na idei racjonalnego i jednolitego porządku istniejącego w świecie

Prezentacja TED

Polecenie 1

Odpowiedz, o jakich sposobach filozofowania mówi dr Mazur w swoim wykładzie. Czy masz pomysł, żeby uzupełnić jego listę o inną metodę filozofowania?

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DqtNaIV9g>

Prezentacja TED. Jak uprawiano filozofię?

Wykłada dr Tomasz Mazur.

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Nagranie filmowe lekcji pod tytułem *Jak uprawiano filozofię?*

Polecenie 2

Spróbuj określić, jaką metodę filozofii stosował eklektyzm. Czy potrafisz uzasadnić swoje twierdzenie?

Polecenie 3

Zastanów się i opisz, co łączy różne sposoby filozofowania: te starożytne i współczesne.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zaznacz poprawne dokończenie zdania. Eklektyzm rozwinął się...

☐ w opozycji do greckiej filozofii.

☐ w opozycji do rzymskiej filozofii.

☐ na bazie greckiej filozofii.

☐ na bazie rzymskiej filozofii.

Ćwiczenie 2

Połącz w pary maksymy filozoficzne z ich autorami.

*Nieświadomy człowiek wypowiada
zdobytą wiedzę, mądry człowiek zadaje
pytania i rozważa.*

Sokrates

*Najmądrzejszy jest, który wie, czego nie
wie.*

Platon

*Nie wystarczy zdobywać mądrości,
trzeba jeszcze z niej korzystać.*

Cyceron

*Myśleć to co prawdziwe, czuć to co
piękne i kochać co dobre – w tym cel
rozumnego życia.*

Arystoteles

Rozwiąż krzyżówkę. Wyjaśnij znaczenie hasła, odnosząc je do filozofii.

1.

--	--	--	--	--
2.

--	--	--	--	--	--	--
3.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
4.

--	--	--	--	--	--	--	--
5.

--	--	--	--	--	--	--	--
6.

--	--	--	--	--	--	--
7.

--	--	--	--	--

1. Kategoria etyczna ważna w filozofii eklektycznej.
2. Znany rzymski filozof reprezentujący eklektyzm.
3. Nurt w sztuce współczesnej oparty na eklektyzmie.
4. Stanowisko wyrażające przekonanie o rzeczywistym istnieniu niematerialnych, abstrakcyjnych, inteligibilnych idei.
5. Ciceron zajmował się nią przez większość życia.
6. Wprowadził termin *eklektyzm*.
7. Pogląd głoszący, że rzeczywistość przedstawiająca się zmysłom jest prawdziwa.

Ćwiczenie 4

Na podstawie cytatu odpowiedz, jak Ciceron definiuje filozofię.

((Ciceron

Pisma filozoficzne

I podobnie jak pole, posługując się tym samym porównaniem, chociaż żyzne, nie może być urodzajne bez uprawy, również i dusza bez nauki. Jedna rzecz więc bez drugiej jest bezskuteczna. Uprawą duszy zaś jest filozofia: ona wyrywa z korzeniami wady i przygotowuje dusze do przyjęcia ziarna, powierza im je i, że tak powiem, zasiewa, aby dojrzawszy przyniosły jak najbardziej obfite owoce.

Źródło: Ciceron, *Pisma filozoficzne*, [w:] tegoż, *Rozmowy tuskulańskie*, t. 3, Warszawa 1961.

Ćwiczenie 5

W jaki sposób eklektyzm przedstawiał pojęcie cnoty? Zaznacz poprawne odpowiedzi.

☐ Cnota to wyzbycie się wszelkich pragnień.

☐ Cnotliwe działanie człowieka to umiejętność wartościowego moralnie godzenia elementów materialnych z duchowymi.

☐ Cnota jest drogą do szczęścia.

☐ Cnota to zjednoczenie człowieka z Bogiem.

Ćwiczenie 6

Odpowiedz na pytanie, jak eklektyzm wpłynął na sztukę.

Ćwiczenie 7

Zastanów się i odpowiedz, jakie korzyści wynikają dla człowieka z myślenia. Czy są jakieś sprawy, o których lepiej jest nie myśleć? Poszukaj odpowiedzi na te pytania tak, jakby zrobił to filozof.

Praca domowa

Ćwiczenie 8

Napisz esej, w którym rozważysz słowa Cicerona: *Co nie jest moralnie dobre, nie jest pożyteczne.*

Dla nauczyciela

Autor: Katarzyna Maćkowska

Przedmiot: Filozofia

Temat: Słownik filozoficzny: eklektyzm

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

III. Wybrane problemy filozofii.

1. Koncepcje uprawiania filozofii. Uczeń rozróżnia i charakteryzuje następujące koncepcje filozofii:

1) koncepcja klasyczna i neoklasyczna (w tym neotomistyczna i fenomenologiczna) – poszukiwanie ostatecznych podstaw rzeczywistości, poznania i wartości;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele lekcji. Uczeń:

- dowie się, jak ewoluowała grecka myśl filozoficzna w okresie hellenistycznym;
- scharakteryzuje eklektyzm jako kierunek filozoficzny;
- przeanalizuje znaczenie eklektyzmu w filozofii, sztuce i architekturze.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- odwrócona klasa;
- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja;

- mapa myśli;
- prezentacja TED.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca całego zespołu klasowego;
- praca w parach.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. **Przygotowanie do zajęć.** Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał: „Słownik filozoficzny: eklektyzm”. Prosi uczestników zajęć o zapoznanie się przed zajęciami z tekstem w sekcji „Przeczytaj” i rozwiązanie ćwiczenia nr 3 z sekcji „Sprawdź się”.

Faza wprowadzająca:

1. Prowadzący zajęcia loguje się na platformie. Na tablicy interaktywnej lub za pomocą rzutnika wyświetla temat lekcji, następnie omawia cel zajęć i informuje uczniów o ich planowanym przebiegu. Wspólnie z uczniami ustala kryteria sukcesu.
2. **Dyskusja wprowadzająca.** Nauczyciel, za pomocą dostępnego w panelu użytkownika raportu, weryfikuje przygotowanie uczniów do lekcji. Prosi wybranego ucznia o przeczytanie pytania znajdującego się we wprowadzeniu do e-materiału: *Co jest prawdziwym celem filozofii?* i rozpoczęcie dyskusji na podstawie przeczytanego przed lekcją tekstu. Po zakończeniu dyskusji chętna/wybrana osoba przedstawia wnioski.

Faza realizacyjna:

1. **Mapa myśli.** Nauczyciel zapisuje na tablicy hasło związane z tematem zajęć: *EKLEKTYZM JAKO KIERUNEK FILOZOFICZNY*. Uczniowie podają swoje pomysły, a wyznaczony moderator zapisuje je na tablicy w formie mapy myśli/pojęć, której centralnym punktem jest zapisany problem. Po zapisaniu propozycji uczniowie samodzielnie je weryfikują. Następnie nauczyciel uzupełnia wypowiedzi uczniów, jeśli jest to konieczne.
2. **Ćwiczenia przedmiotowe.** Nauczyciel wyświetla na tablicy ćwiczenie nr 6: *Przedstaw w punktach główne założenia etyki platonizmu, arystotelizmu i stoicyzmu. W czym są*

do siebie podobne, a w czym różne?. Uczniowie w zespołach dwuosobowych wspólnie rozwiązują zadanie. Omówienie odpowiedzi na forum klasy.

3. Następnie ćwiczenie (nr 2) uczniowie wykonują indywidualnie. Ochotnicy odczytują, w jaki sposób połączyli maksymy i ich autorów i odnoszą treść cytatów do kierunków filozoficznych, które reprezentują poszczególni filozofowie.
4. **Praca z multimedium.** Nauczyciel wyświetla na tablicy interaktywnej materiał z sekcji „Prezentacja TED”. Odczytanie polecenia do multimedium: *Odpowiedz, o jakich sposobach filozofii mówi dr. Mazur w swoim wykładzie. Czy masz pomysł, żeby uzupełnić jego listę o inną metodę filozofowania?* Wspólna praca całego zespołu klasowego nad odpowiedziami.
5. Prowadzący inicjuje dyskusję na temat, pytając:
 - *Jaką metodę filozofii stosował eklektyzm. Czy potraficie uzasadnić swoje twierdzenie?*
 - *Co łączy różne sposoby filozofowania: te starożytne i współczesne?*

Faza podsumowująca:

1. W ramach podsumowania uczniowie wspólnie zastanawiają się, jak eklektyzm wpłynął na sztukę.
2. Nauczyciel wyświetla na tablicy temat lekcji i cele zawarte w sekcji „Wprowadzenie”. Wspólnie z uczniami poddaje refleksji proces dydaktyczny: czego się uczniowie nauczyli, czy osiągnęli założone cele?

Praca domowa:

1. Napisz esej, w którym rozważysz słowa Cyserona: *Co nie jest moralnie dobre, nie jest pożyteczne.*

Materiały pomocnicze:

- Tatarkiewicz W., *Historia filozofii*, tom 1, Warszawa 2005.
- Legowicz J., *Historia filozofii starożytnej Grecji i Rzymu*, Warszawa 1973.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Nauczyciel może wykorzystać medium w sekcji „Prezentacja TED” do pracy przed lekcją. Uczniowie zapoznają się z jego treścią i przygotowują do pracy na zajęciach w ten sposób, żeby móc samodzielnie rozwiązać zadania.